

บทสรุปและปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้เป็นไปได้

ฮ่องกงเดิมเป็นดินแดนของจีน แต่ตกไปเป็นอาณานิคมของอังกฤษ ด้วยผลของสนธิสัญญาสามฉบับที่เกี่ยวข้องกับฮ่องกง คือ สนธิสัญญานานกิงเมื่อ ปี ค.ศ.1842 กำหนดให้จีนยกเกาะฮ่องกงให้เป็นของอังกฤษตลอดไป อนุสัญญาปักกิ่ง ปี ค.ศ.1860 กำหนดให้จีนยกส่วนที่เป็นคาบสมุทรเกาลูน ให้เป็นของอังกฤษเป็นการถาวร และอนุสัญญาปักกิ่ง ปี ค.ศ.1898 กำหนดให้จีนให้อังกฤษเช่าดินแดนทางตอนเหนือของคาบสมุทรเกาลูน ที่เรียกว่า "เขตนิวเทอริทอรี" เป็นเวลา 99 ปี ซึ่งสนธิสัญญาทั้งสามนี้ จีนถือว่าเป็นสนธิสัญญาที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างจีนกับอังกฤษ ที่จัดทำขึ้นโดยอังกฤษบังคับจีนเมื่อจีนอ่อนแอ จากการพ่ายแพ้ในสงครามระหว่างจีนกับอังกฤษ รัฐบาลจีนในยุคต่อมาคือ รัฐบาลสาธารณรัฐจีนได้พยายามหาหนทางที่จะเอาดินแดนส่วนต่าง ๆ ที่เป็นของจีนแต่ตกไปอยู่ในมือชาวต่างชาติกลับคืน ซึ่งรวมถึงความพยายามยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตของต่างชาติในจีน รัฐบาลยุคนี้สามารถยกเลิกสิทธิสภาพนอกอาณาเขตได้ แต่ไม่สามารถนำเอาดินแดนที่ตกอยู่ในมือชาวต่างชาติคืนได้ ซึ่งรวมถึงฮ่องกงที่เป็นอาณานิคมของอังกฤษ เนื่องจากอังกฤษไม่มีนโยบายที่จะคืนฮ่องกงให้กับจีน ต่อมา เมื่อมีการเปลี่ยนรัฐบาลอีกครั้งหนึ่ง คือ พรรคคอมมิวนิสต์จีนสามารถตั้งรัฐบาลปกครองจีนได้ ในช่วงนี้จีนสามารถที่จะใช้กำลังทางทหารบุกเข้ายึดฮ่องกงกลับคืนมาเป็นของจีนได้ แต่จีนไม่กระทำการใด ๆ แม้ต่อมาในระหว่างการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีน เกิดความระส่ำระสายในฮ่องกง เกิดความวุ่นวายจากการก่อจลาจลในฮ่องกง โดยมีพวกฝ่ายซ้ายในฮ่องกงสนับสนุนจีนในการเข้ายึดฮ่องกงกลับไปเป็นของจีน แต่จีนไม่กระทำดังกล่าวเนื่องจากจีนไม่ต้องการใช้กำลังทหารเข้ายึดฮ่องกงคืนจากอังกฤษ

สำหรับอังกฤษ เมื่อได้ฮ่องกงเป็นอาณานิคมแล้ว อังกฤษได้ใช้ฮ่องกงเป็นศูนย์กลางการค้าขนถ่ายสินค้า เนื่องจากมีสภาพภูมิประเทศที่เอื้ออำนวยในการเป็นท่าจอดเรือ และท่าขนถ่ายสินค้าในการค้ากับจีนและเป็นศูนย์กลางการค้าในแถบภาคพื้นเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ออกตลอดมา และเพื่ออำนวยความสะดวกในด้านการค้าและการขนส่ง ทำให้อังกฤษได้พัฒนาฮ่องกง จากเกาะที่มี

แต่ความแห้งแล้ง และเต็มไปด้วยโขดหิน มาเป็นเมืองท่าที่มีความสำคัญในด้านการค้าระหว่างประเทศเป็นศูนย์กลางการคมนาคมขนส่ง ทางเรือ และทางอากาศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เป็นศูนย์กลางการปกครองอังกฤษได้ให้รัฐบาลฮ่องกงเป็นผู้ดูแลและรับผิดชอบในด้านเศรษฐกิจโดยมีพื้นฐานจากระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม รัฐบาลฮ่องกงจึงมีนโยบายที่จะแทรกแซงในด้านเศรษฐกิจให้น้อยที่สุด ผลที่เกิดขึ้น คือ ฮ่องกงได้พัฒนาเต็มรูปแบบในทางเศรษฐกิจแบบทุนนิยม คือ มีการค้าเสรี วิชาหักเสรี เงินทุนและสินค้าสามารถไหลเข้า-ออกได้อย่างเสรี ไม่มีการควบคุมอัตราแลกเปลี่ยนเงินตรา รวมไปถึงการค้าเงินธุรกิจด้านการเงินการธนาคารเป็นไปอย่างเหมาะสม ภายใต้ต้นนโยบายแบบเสรีดังกล่าว ทำให้ฮ่องกงมีลักษณะของความเป็นสากล คือ เป็นศูนย์กลางด้านการค้า การลงทุน การเงินการธนาคาร การคมนาคมขนส่ง การติดต่อโทรคมนาคม และด้านต่าง ๆ เป็นที่รวมของความเจริญทางเศรษฐกิจแห่งหนึ่งของโลก

เมื่ออังกฤษหยิบยกเรื่องฮ่องกงขึ้นมาพิจารณาเกี่ยวกับจีน เนื่องจากใกล้เวลาสิ้นสุดของสนธิสัญญาฉบับที่ 3 ที่กำหนดระยะเวลาการเช่าเขตนิวเทอริทอรี จะสิ้นสุดลงในวันที่ 30 มิถุนายน 1997 แต่ด้วยสถานการณ์ของฮ่องกงปัจจุบัน มีความเจริญรุ่งเรืองทางเศรษฐกิจ และมีผลประโยชน์มากมาย ซึ่งผลประโยชน์นี้ ไม่เพียงแต่เฉพาะของจีน อังกฤษ และชาวฮ่องกงเท่านั้น แต่ยังรวมไปถึงนักธุรกิจชาติต่าง ๆ ที่มีผลประโยชน์ในฮ่องกงด้วย ดังนั้น ทั้งจีนและอังกฤษ จึงเห็นพ้องกันตั้งเงื่อนไขสำหรับการเจรจาที่จัดให้มีขึ้น คือ การเจรจาทกลงกัน ต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานของการดำรงรักษาความเจริญรุ่งเรืองเรื่องทางเศรษฐกิจและความมีเสถียรภาพทางสังคมของฮ่องกง

สำหรับนโยบายที่จีนและอังกฤษใช้ในการเจรจา และการแสดงออกของชาวฮ่องกงในระหว่างการเจรจา และสถานการณ์ตามคำประกาศร่วมกัน พอสรุปได้ดังนี้

นโยบายของอังกฤษในการเจรจา มีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ กล่าวคือ ในช่วงแรกนโยบายของอังกฤษ คือ การยึดมั่นในสนธิสัญญาสามฉบับเกี่ยวกับฮ่องกง โดยสองฉบับแรก ถือว่า เกาะฮ่องกงและคาบสมุทรเกาลูน เป็นดินแดนของอังกฤษตามที่ระบุไว้ในสนธิสัญญาว่า จีนยกให้กับอังกฤษเป็นการถาวรตลอดไป แต่นโยบายนี้ไม่เป็นที่ยอมรับของฝ่ายจีนเนื่องจาก จีนคือ

ว่าสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับฮ่องกงทั้งสามเป็นสนธิสัญญาไม่เท่าเทียมกันที่กระทำขึ้นในอดีต เมื่อจีนอ่อนแอ และ จีนไม่เคยยอมรับสนธิสัญญาเหล่านี้ นอกจากนี้ในสภาพการเมืองปัจจุบันถือว่าสนธิสัญญาที่อังกฤษทำขึ้นในอดีตนั้นเป็นสนธิสัญญาไม่เท่าเทียมกัน ไม่เป็นที่ยอมรับของนานาชาติในโลก อังกฤษจึงไม่สามารถยืนยันอำนาจของอังกฤษตามสนธิสัญญาเหล่านั้นได้ เพราะจะไม่ใช่ผลดีต่อภาพพจน์ของอังกฤษในทางการเมืองระหว่างประเทศ และการตั้งต้นของอังกฤษจะส่งผลร้ายต่อ เศรษฐกิจของฮ่องกง นอกจากนี้จีนยังประกาศว่าหากอังกฤษไม่ยอมรับว่าอำนาจอธิปไตยเหนือฮ่องกง เป็นของจีน จีนจะไม่เข้าร่วมการเจรจาอย่างเป็นทางการกับอังกฤษในปัญหาฮ่องกง เมื่อมีความกดดันจากหลายด้านดังกล่าว ทำให้อังกฤษต้องละทิ้งนโยบายนี้ และเปลี่ยนมาใช้นโยบายที่จะให้มีการปกครองของอังกฤษในฮ่องกงต่อไป โดยมีเงื่อนไขที่ยอมรับว่า อำนาจอธิปไตยเหนือฮ่องกงเป็นของจีน โดยอังกฤษใช้ข้อสนับสนุนสองประการ คือ ประการแรก การปกครองของอังกฤษมีความจำเป็นต่อความเจริญรุ่งเรืองของเศรษฐกิจของฮ่องกง เนื่องจากเหตุการณ์ในช่วงที่มีการเจรจากัน เป็นการเจรจาสลับและมีความคลุมเครือ ทำให้ประชาชนและนักธุรกิจไม่มั่นใจในเสถียรภาพทางการเมืองของฮ่องกง เห็นได้จากค่าเงินเหรียญของฮ่องกงตกต่ำ ดัชนีตลาดหลักทรัพย์หึ่งเสถียรลดลงอย่างมาก มีการอพยพของนายทุนมั่งคั่งพร้อมเงินทุนจำนวนมากไปต่างประเทศ รวมถึงผู้เชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ออกจากฮ่องกง ข้อสนับสนุนประการที่สอง คือ ข้ออ้างของอังกฤษที่ว่า ชาวฮ่องกงมีมติมหาชนที่สนับสนุนให้มีการปกครองของอังกฤษต่อไปในฮ่องกง จีนไม่เคยยอมรับนโยบายของอังกฤษในการให้มีการปกครองของอังกฤษต่อไปในฮ่องกง โดยกล่าวว่า อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดน หมายถึง อำนาจในการปกครองดินแดนนั้น และไม่มีการแยกกันระหว่างอำนาจอธิปไตยกับอำนาจการปกครอง และหากจีนยอมรับในเรื่องนี้แล้วจีนจะกล่าวได้อย่างไรว่า จีนได้อำนาจอธิปไตยเหนือดินแดนฮ่องกง และไม่มีชาติอธิปไตยชาติใดในโลกที่ยอมรับให้อำนาจปกครองประเทศบางส่วนอยู่ในมือชาวต่างชาติ ส่วนความเสื่อมโทรมของเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นนี้ จีนกล่าวหาว่าเป็นเพราะอังกฤษเจตนาให้เกิดขึ้น เพื่อใช้เป็นข้อต่อรองให้จีนยอมในการเจรจาให้อังกฤษปกครองฮ่องกงได้ต่อไป ส่วนเสียงมติมหาชนสนับสนุนให้มีการปกครองของอังกฤษต่อไปในฮ่องกงนั้น จีนกล่าวว่า อังกฤษใช้เสียงมติเพียงเล็กน้อยมาอ้างว่าเป็นมติมหาชนของชาวฮ่องกง และว่าประชาชนฮ่องกงจะไม่ทำการดังกล่าวท้ายที่สุด จีนประกาศว่าหากยังตกลงกันไม่ได้ก่อนถึงเดือนกันยายน 1984 และเศรษฐกิจของฮ่องกง

ยังคงต่อไปอีก จีนจะเข้าครอบครองฮ่องกงก่อนถึง ปี ค.ศ 1997 และจีนจะประกาศแผน แต่ฝ่ายเดียวเกี่ยวกับอนาคตของฮ่องกง

จากการที่จีนคัดค้าน และโจมตีอังกฤษอย่างรุนแรง อังกฤษจึงยอมยกอำนาจอธิปไตยเหนือ ดินแดน และอำนาจในการปกครองคืนให้กับจีน และเปลี่ยนนโยบายมาเป็นผู้ปกป้องผลประโยชน์ให้กับ ชาวฮ่องกง โดยการแสวงหาแนวทางในการเจรจากับจีนที่จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นว่า จะมีการ รักษาสถานภาพเดิมของฮ่องกงเอาไว้ โดยฮ่องกงจะมีการปกครองตนเองในระดับสูง และมีการรักษา แบบแผนการดำเนินชีวิตของชาวฮ่องกงเอาไว้ เพื่อเป็นหลักประกันอนาคตของฮ่องกง ภายหลังจากที่ฮ่องกง กลับไปเป็นของจีนแล้ว โดยจะมีการกำหนดรายละเอียดไว้ในข้อตกลงที่จะลงนามระหว่างอังกฤษ กับจีน ที่มีลักษณะรับประกันอนาคตของชาวฮ่องกง และเป็นข้อตกลงที่ผูกมัดจีนและอังกฤษตามกฎหมาย ระหว่างประเทศ เพื่อให้จีนกระทำตามข้อตกลงที่จัดทำขึ้น และเพื่อเอื้อประโยชน์ให้กับอังกฤษและชาว ฮ่องกงในอนาคตต่อไป

สำหรับนโยบายของจีน ในช่วงการเจรจาสรุปได้ว่า นโยบายสำคัญของจีน คือ จีน ต้องการได้ฮ่องกงกลับไปรวมเข้ากับผืนแผ่นดินใหญ่จีน หลังจากที่ฮ่องกงตกเป็นอาณานิคมของ อังกฤษกว่าหนึ่งร้อยสี่สิบปี เรื่องการเอาดินแดนคืนจากอังกฤษเพื่อบูรณภาพแห่งดินแดนของจีน เป็นนโยบายของจีนมานานแล้ว แต่จีนยังไม่มีโอกาสเหมาะสมที่จะเอาดินแดนเหล่านี้คืนได้ ดังนั้น คราวใดก็ตามที่มีการหยิบยกเรื่องฮ่องกงขึ้นมาพูดพาดพิงถึงจีน จีนจะยืนยันในทุกครั้งว่า ฮ่องกง เป็นส่วนหนึ่งของดินแดนจีน แต่ถูกครอบครองโดยต่างชาติ เนื่องจากสนธิสัญญาที่ไม่เท่าเทียมกันที่ ทำขึ้นในอดีต และจีนจะเอาดินแดนนี้กลับคืนเมื่อเงื่อนไขสุกงอม โดยในระหว่างการเจรจาดังกล่าวก่อนเกี่ยวกับเรื่องฮ่องกง สถานภาพเดิมของฮ่องกงจะได้รับการรักษาไว้ ดังนั้นเมื่อถึงเวลานี้ ซึ่งเป็นเวลาที่จีนนับได้ว่า เป็นเวลาที่จีนเรียกว่า เมื่อเงื่อนไขสุกงอม ทั้งนี้เพราะเป็นเวลาที่จีน มีความพร้อมมากขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงนโยบายเศรษฐกิจของจีน จากเดิมที่พึ่งตนเอง มาใช้นโยบายเปิดประตูเศรษฐกิจออกสู่ภายนอก และนำนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ ภายใต้อำนาจการสนับสนุน คือ ท้าประเทศจีนให้ทันสมัยสืบต่อนำมาใช้ โครงการนี้จะสำเร็จได้ จีน ต้องการเงินทุน และความรู้เทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้จีนจะหาได้จากต่างประเทศ และ

สถานที่ที่จีนจะหาสิ่งเหล่านี้ได้ คือ ช่องกวง ซึ่งจีนเห็นว่า ช่องกวงมีศักยภาพเพียงพอที่จะช่วยเหลือจีนในโครงการทำประเศให้ทันสมัยได้ เพราะช่องกวงได้พัฒนาตนเองภายใต้การปกครองของอังกฤษ เป็นศูนย์กลางด้านการค้า การลงทุน และการเงินการธนาคารระหว่างประเทศ ดังนั้นเมื่อความต้องการทางการเมือง คือ การรวมประเทศ และความต้องการพัฒนาทางเศรษฐกิจ คือ การพัฒนาประเทศให้ทันสมัย เป็นจุดประสงค์สำคัญของฝ่ายจีนในการเจรจา ทำให้ผู้กำหนดนโยบายฝ่ายจีน จะต้องกระทำการที่ไม่ให้กระทบกระเทือนจุดประสงค์ทั้งสองส่วน จีนจึงนำกรอบความคิดเกี่ยวกับหลักการ หนึ่งประเทศ สองระบบ แนวคิดที่ครั้งหนึ่งจีนตั้งใจจะใช้แนวความคิดนี้กับไต้หวัน ในการรวมไต้หวันเข้ากับแผ่นดินใหญ่จีน และจะดำเนินการดังตัวอย่างเพื่อจะนำไปใช้กับช่องกวงและมาเก๊า แต่จีนไม่มีโอกาสใช้กับไต้หวัน กลับได้ใช้แนวความคิดนี้กับช่องกวงเป็นครั้งแรก สำหรับหลักการหนึ่งประเทศ สองระบบ นี้ให้ประโยชน์ในการรวมประเทศเป็นหนึ่งเดียวของจีนอย่างมาก เมื่อเขตที่มีการรวมเข้ากับแผ่นดินใหญ่จีน มีลักษณะระบบการเมือง ระบบเศรษฐกิจ และระบบสังคม แตกต่างกับระบบที่เป็นอยู่ในจีน เมื่อจีนรวมเขตนี้ เข้าเป็นส่วนหนึ่งของจีนแล้ว จีนจะไม่เปลี่ยนแปลงระบบที่เป็นอยู่ในเขตนั้น คือ ให้เขตนั้นยังรักษาระบบการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม เป็นแบบเดิมที่เคยมีอยู่ก่อนที่จะมีการรวมเข้ากับจีน จากหลักการนี้ จีนจึงแสดงออกด้านนโยบายภายใต้กรอบนี้ตั้งแต่มีการริเริ่มพูดจากันเกี่ยวกับอนาคตของช่องกวง หลักการนี้เทียบได้กับหลักการของการรักษาสถานภาพเดิมของช่องกวงเอาไว้ภายใต้การปกครองของจีน สำหรับนโยบายของจีนในระหว่างการเจรจาจีนไม่เปลี่ยนแปลงจุดยืนของตนในส่วนที่เกี่ยวกับช่องกวง และจีนได้แสดงออกเกี่ยวกับนโยบายต่าง ๆ ที่จีนจะใช้กับช่องกวง ที่ค่อย ๆ เพิ่มรายละเอียดมากขึ้นในทุกช่วงเวลาของการเจรจา (ดูรายละเอียดในบทที่ 6)

จากที่กล่าวมาข้างต้น สามารถสรุปจุดประสงค์ของจีน ในส่วนที่เกี่ยวกับช่องกวง คือ จีนต้องการได้ช่องกวงกลับคืนมาเป็นของจีน แต่จะไม่มี การเปลี่ยนแปลงให้เป็นระบบสังคมนิยม แต่มีการรักษาสถานภาพเดิมของช่องกวงเอาไว้ ในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม สิทธิเสรีภาพ รวมไปถึงด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับช่องกวง

ในด้านผลประโยชน์และความต้องการของชาวฮ่องกง เริ่มตั้งแต่ช่วงที่มีการพูดกันถึง เรื่องอนาคตของฮ่องกง ได้มีการจัดการสำรวจความคิดเห็นของชาวฮ่องกง ที่เกี่ยวกับอนาคตตนเอง โดยผลที่ออกมาแสดงว่า ประชาชนฮ่องกงต้องการให้ฮ่องกงในอนาคตดำรงสถานภาพเดิม ที่เป็น อยู่ในปัจจุบันนี้เอาไว้ ต่อมาในช่วงที่มีการเจรจาอย่างเป็นทางการ และเป็นช่วงที่มีอังกฤษและ จีน มีความเห็นไม่ลงรอยกัน เกี่ยวกับเรื่องอำนาจอธิปไตยและการปกครองของอังกฤษในฮ่องกง จีนโจมตีจุดยืนของอังกฤษอย่างรุนแรง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจในฮ่องกง ชาวฮ่องกงจึงจัดการ ชุมนุมเพื่อสนับสนุนรัฐบาลฮ่องกงให้รักษาสถานภาพเดิมไว้ โดยมีข้อเสนอ สามสนับสนุนและสี่ความ มั่นคง คือ สนับสนุนให้มีการรักษาสถานภาพเดิมของฮ่องกง การรักษาค่าของเงินเหรียญฮ่องกงไว้ เพื่อเสถียรภาพของชุมชนและการครองชีพ การสร้างความมั่นคงให้กับระบอบประชาธิปไตยเสรี ของฮ่องกง การรักษาไว้ซึ่งสิทธิเสรีภาพตามกฎหมายของประชาชน การสนับสนุนให้มีการ เคลื่อนไหวเพื่อความปลอดภัยของฮ่องกงและการได้รับการสนับสนุนการกระทำดังกล่าวจากประชาคม โลก ต่อมาชาวฮ่องกงจัดการรณรงค์ ฉันทกฮ่องกงเสรี โดยเน้นในเรื่องเสรีภาพของประชาชน ฮ่องกง ในระยะต่อมาเมื่อชาวฮ่องกงรู้ว่า อังกฤษยอมยกอำนาจอธิปไตยและอำนาจอการ ปกครองปกครองฮ่องกงให้กับจีนแล้ว ได้มีการแสดงออกของชาวฮ่องกงเกี่ยวกับอนาคตตนเอง โดยเฉพาะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารฮ่องกง เช่น สมาชิกสภาบริหารและสภานิติบัญญัติฝ่าย ตัวแทนเอกชน (UMELCO) ได้พยายามเรียกร้องต่อจีนและอังกฤษให้ทำข้อตกลงเกี่ยวกับอนาคตของ ฮ่องกงโดยคำนึงการยอมรับ และข้อเรียกร้องของประชาชนฮ่องกง โดย สมาชิกอาวุโสของสภา นิติบัญญัติฝ่ายตัวแทนเอกชน นายโรเจอร์ โลโบ ได้เสนอให้มีการเคลื่อนไหว ที่จะให้มีการนำเอา ข้อตกลงขั้นสุดท้ายของจีนกับอังกฤษ ที่เกี่ยวกับอนาคตของฮ่องกงเข้าอภิปรายในสภานิติบัญญัติของ ฮ่องกงก่อนที่จะมีการลงนามกันของทั้งสองฝ่าย เพื่อให้มีการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อตกลงนี้ ต่อมาสมาชิกสภาบริหารและสภานิติบัญญัติฝ่ายตัวแทนเอกชน (UMELCO) ได้ส่งคณะผู้แทนไปอังกฤษ เพื่อยื่นข้อเสนอที่สะท้อนความกังวลและความต้องการของประชาชนฮ่องกง ซึ่งข้อเสนอดังกล่าวได้ เสนอข้อจำกัดของประชาชนฮ่องกงในการยอมรับข้อตกลงระหว่างอังกฤษกับจีน โดยข้อจำกัดดังกล่าว มีสาระสำคัญ คือ ข้อตกลงจะต้องมีรายละเอียดในทางปฏิบัติเกี่ยวกับระบบการปกครอง ระบบกฎหมาย และระบบเศรษฐกิจ ในฮ่องกง ภายหลังปี ค.ศ.1997 จะกำหนดว่าบทบัญญัติของกฎหมายพื้นฐาน

จะรวมไว้ในข้อตกลงในส่วนที่เกี่ยวข้อง จะต้องมีการให้คำรับรองว่า จะมีการปฏิบัติตามข้อตกลงที่กำหนดไว้ และจะต้องให้ความปลอดภัยแก่คนสัญชาติอังกฤษในฮ่องกง ต่อมา สมาชิกสภานิติบัญญัติฝ่ายตัวแทนเอกชน เดินทางไปปักกิ่ง เพื่อยื่นข้อ เสนอที่สะท้อนภาพความวิตกกังวล และความต้องการของประชาชนฮ่องกงต่อผู้นำจีน นายเติ้ง เสี่ยวผิง ในข้อ เสนอ 3 ประการ นั้นหวังที่จะช่วยสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนฮ่องกงเกี่ยวกับอนาคตของตนเอง ข้อ เสนอ 3 ข้อ นี้คือ ข้อตกลงระหว่างจีนกับอังกฤษ จะต้องมีการเจรจาและจะผูกมัดทั้งสองฝ่าย และข้อตกลงจะเป็นรากฐานของกฎหมายพื้นฐาน ประชาชนฮ่องกงควรมีส่วนร่วมในการร่างกฎหมายพื้นฐาน และในหมวดที่เกี่ยวกับกิจกรรมภายในฮ่องกงจะร่างขึ้นภายในฮ่องกง และจะไม่มีการแก้ไขส่วนนี้ ยกเว้น มีการริเริ่มจากฮ่องกงเอง และคณะกรรมการเกี่ยวกับจุดยืนระหว่างประเทศของชาวจีน ควรได้รับแต่งตั้งจากจีนเพื่อ เป็นหัวหน้าและแนะนำในการร่าง การนำไปปฏิบัติ และการแก้ไขกฎหมายพื้นฐาน

จากที่กล่าวมาทำให้เห็นว่า ผลประโยชน์ที่สำคัญของชาวฮ่องกง คือ

1. ชาวฮ่องกงต้องการให้มีการรักษาสถานภาพเดิมของฮ่องกง ในทางการเมือง คือระบอบประชาธิปไตยเสรี การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ เพื่อความมั่นคงในการการค้าใน ชีวิตของชาวฮ่องกง รวมไปถึงการเรียกร้องให้การรักษามิสิทธิและเสรีภาพของชาวฮ่องกงเอาไว้
2. ชาวฮ่องกงต้องการการมีส่วนร่วมในการรับรู้อนาคตของตนเองที่ได้กำหนดเอาไว้ ในข้อตกลงระหว่างจีนกับอังกฤษ
3. ชาวฮ่องกงต้องการให้ข้อตกลงที่จัดทำขึ้นระหว่างสองฝ่ายเกี่ยวกับอนาคตของฮ่องกง มีผลในทางปฏิบัติอย่างจริงจัง โดยให้มีการให้คำมั่นว่า จะมีการปฏิบัติตามข้อตกลงดังกล่าว และข้อตกลงนี้จะต้องผูกมัดทั้งจีนและอังกฤษในทางกฎหมายด้วย

เมื่อการเจรจาระหว่างกันสิ้นสุดลง สารสำคัญของคำประกาศร่วมกันเกี่ยวกับอนาคตของฮ่องกงได้สะท้อนให้เห็นว่า เป็นข้อตกลงที่มีเงื่อนไขสอดคล้องกับความต้องการและจะเอื้อประโยชน์ให้ทุกฝ่ายในอนาคตได้ คือ มีลักษณะที่เป็นการรักษาเสถียรภาพเดิมของฮ่องกงในทุกด้าน คือ ด้านการเมือง เศรษฐกิจและสังคม รวมไปถึง สิทธิเสรีภาพของประชาชนในฮ่องกงด้วยและคำประกาศร่วมกันกำหนดช่วงเวลาสำหรับทั้งสองฝ่ายให้มีการให้สัตยาบันในคำประกาศร่วมกันเพื่อให้

มีผลผูกพันทางกฎหมาย ซึ่งเป็นการกำหนดอนาคตของฮ่องกงที่สอดคล้องกับความต้องการของชาวฮ่องกงและเป็นการรับประกันอนาคตของฮ่องกงด้วย นอกจากนี้ยังกำหนดแนวทางในการให้ความร่วมมือระหว่างอังกฤษกับจีนในการถ่ายโอนอำนาจอธิปไตยให้แก่กันเป็นไปอย่างราบรื่น และมีการรวมขอมผลประโยชน์ระหว่างกันในส่วนที่เกี่ยวกับที่ดินด้วย

สรุปได้ว่า ความตกลงระหว่างอังกฤษกับจีนเกี่ยวกับอนาคตของฮ่องกง เป็นการรับรองของผลประโยชน์และนโยบายของอังกฤษ จีน และฮ่องกง การรับรองที่เกิดขึ้นเป็นเพราะเงื่อนไขที่เป็นข้อจำกัดของทั้งสามฝ่าย ดังนี้ คือ

สำหรับอังกฤษ อังกฤษต้องรับรอง เพราะ อังกฤษได้ฮ่องกงมาตามเงื่อนไขของสนธิจักรวรรดินิยม ที่ครั้งหนึ่งในอดีตเป็นที่ยอมรับว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องและกระทำได้ แต่ในปัจจุบันนี้สนธิจักรวรรดินิยม ถือเป็นกระทำที่ไม่ชอบด้วยกฎหมาย และชาวโลกประณาม ดังนั้น ข้อจำกัดของอังกฤษ เกี่ยวกับสนธิจักรวรรดินิยม และสิทธิอาณานิคม ทำให้อังกฤษ ต้องรับรองกับจีน แม้ว่าสนธิสัญญาและอนุสัญญาที่อังกฤษทำกับจีน สองฉบับ คือ สนธิสัญญานานกิง ปีค.ศ.1842 และอนุสัญญากรุงปักกิ่งปี ค.ศ.1860 ได้บังคับจีนให้ยกดินแดนให้อังกฤษเป็นการถาวรก็ตาม แต่อังกฤษ จะนำเรื่องนี้มาเป็นข้อต่อรองไม่ได้ เพราะ ไม่ถูกต้องตามหลักกฎหมายระหว่างประเทศในปัจจุบันที่กำหนดว่าสนธิสัญญาที่กระทำโดยใช้การบังคับ ถือเป็นสนธิสัญญาที่ไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ไม่มีผลบังคับใช้ เป็นโมฆะ และนานาประเทศไม่ยอมรับและต่อต้านสนธิสัญญาดังกล่าว ดังนั้น หากอังกฤษยืนยันในอำนาจอธิปไตยตามสนธิสัญญาและอนุสัญญาเกี่ยวกับฮ่องกง อังกฤษจะได้รับการประณามจากนานาชาติทั่วโลก ดังนั้น ทางเลือกของอังกฤษ คือ การรับรองกับจีนเพื่อรักษาผลประโยชน์ของตนในด้านการเมือง เศรษฐกิจที่อังกฤษมีในฮ่องกง และคาดหวังผลประโยชน์ที่จะมีขึ้นกับจีนในด้านความร่วมมือด้านการเศรษฐกิจในจีน โดยมีความสัมพันธ์อันดีระหว่างกันเป็นพื้นฐาน

สำหรับจีน ทั้ง ๆ ที่จีนมีความชอบธรรมในการใช้กำลังทหารเข้ายึดครองฮ่องกงกลับคืนมาเป็นของตนเมื่อสถานการณ์เอื้ออำนวยหลายครั้ง และกระทำได้โดยที่นานาชาติยอมรับ แต่จีนไม่กระทำ กลับมีนโยบายในการได้ฮ่องกงกลับคืนอย่างสันติวิธีผ่านการเจรจา เนื่องจากจีนตระหนักถึงความสำคัญของฮ่องกงที่เอื้อประโยชน์แก่จีนในด้านเศรษฐกิจอย่างมาก และฮ่องกงมีศักยภาพใน

การพัฒนาประเทศจีนได้ สถานภาพของฮ่องกงที่จะเอื้อประโยชน์แก่จีนได้อย่างมาก คือ สถานภาพเดิมของฮ่องกงที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ดังนั้น จีนจึงต้องปรองดองกับอังกฤษ เพื่อหาหนทาง รักษาสถานภาพของฮ่องกงเอาไว้

สำหรับ ฮ่องกงนั้นไม่มีทางเลือก งาม่งที่จะเป็นประเทศเอกราช แต่ฮ่องกงผูกพันอยู่กับ ระบบเสรีนิยมภายใต้การปกครองของอังกฤษ และฮ่องกงตระหนักว่า อังกฤษไม่สามารถทน กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ได้ เนื่องจากมีการยกเลิกระบบอาณานิคมกันไปแล้ว และปัจจุบัน เรื่องสิทธิจักรวรรดินิยมและสิทธิอาณานิคม ไม่เป็นที่ยอมรับในสังคมโลกต่อไปอีกแล้ว ฮ่องกงจะต้องยอมรับสภาพการเปลี่ยนแปลงไปของสังคมโลก และหาหนทางในการปรองดองกับจีนและ อังกฤษ เพื่อประโยชน์ของตนในอนาคต สิ่งที่ฮ่องกงต้องการ คือ การอยู่ภายใต้ระบบเสรีนิยม ในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม รวมถึงด้าน สิทธิเสรีภาพที่เคยมีเมื่ออยู่ภายใต้การปกครอง ของอังกฤษ ฮ่องกงไม่อาจเป็นประเทศอิสระได้ในตอนนี้ เนื่องจากทางเลือกของฮ่องกงอยู่ใน กรอบข้อจำกัดดังกล่าว แต่ฮ่องกงอาจจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเป็นประเทศอิสระได้หากว่ามีสถานการณ์ ชักนำไปในอนาคต

กล่าวโดยสรุป ปัจจัยที่เอื้ออำนวยให้การตกลงระหว่างจีนกับอังกฤษเกี่ยวกับสถานภาพของ ฮ่องกงเป็นไปได้ มีสองประการ คือ

1. สถานภาพของฮ่องกง ภายใต้คำประกาศร่วมกันระหว่างอังกฤษกับจีน จะเป็นไปได้ หรือไม่ ขึ้นอยู่กับว่า ความตกลงที่กำหนดขึ้นนี้ตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของทั้ง สามฝ่ายได้มากน้อยเพียงใด หากความตกลงสามารถตอบสนองความต้องการและผลประโยชน์ของทั้ง สามฝ่ายได้ จะทำให้ออนาคตของฮ่องกงได้รับการรับประกันโดยปริยาย หากความตกลงไม่สามารถ สนองความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการยอมรับความตกลงร่วม กันนี้ตามมา

สำหรับคำประกาศร่วมกันฉบับนี้ ได้ตอบสนองต่อความต้องการทั้งสามฝ่าย คือ เป็น แนวนโยบายที่รักษาสถานภาพเดิมของฮ่องกง ไม่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองและการบริหาร ของฮ่องกงอย่างมากมาย มีการเปลี่ยนแปลงเฉพาะส่วนที่เกี่ยวกับการปกครองแบบอาณานิคมของ

อังกฤษเท่านั้นที่ต้องยกเลิกไป ดังนั้น เพื่อประโยชน์ของทั้งอังกฤษ จีน และฮ่องกงด้วย จึงมีความเป็นไปได้ที่คำประกาศร่วมกันฉบับนี้จะ เป็นรากฐานของการเปลี่ยนแปลงอย่างค่อยเป็นค่อยไปของฮ่องกงเพื่อกลับไปสู่จีนได้อย่างมั่นคงปลอดภัย

2. คำประกาศนี้จะมีผลในทางปฏิบัติได้หรือไม่ ขึ้นอยู่กับ ความตั้งใจจริงของทุกฝ่ายในการปฏิบัติตามความตกลง เพื่อให้หลักการที่กำหนดไว้ในความตกลงมีผลในทางปฏิบัติจริง จึงเพราะหลักการของคำประกาศร่วมกันนี้ เป็นข้อตกลงที่มีความสมบูรณ์ในแง่หลักการ เพราะสอดคล้องกับความต้องการของทั้งสามฝ่าย การนำไปปฏิบัติ แม้เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีการกระทำกันมาก่อน แต่ทุกฝ่ายก็ต้องใช้ความตั้งใจจริงในการรอมชอมผลประโยชน์ซึ่งกันและกัน เพื่อให้คำประกาศร่วมกันนี้มีผลบังคับใช้ในทางปฏิบัติ ซึ่งจะเอื้อประโยชน์ให้กับทั้งสามฝ่ายอย่างเหมาะสม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย